

Molntjänster i offentlig sektor

Daniel Melin

2021-03-25

Vem är jag?

- Strateg på Skatteverket – Molntjänster, datacenter, statlig it-drift
- Aktivt upphandlat, utrett och bevakat molntjänster sen 2012
- Utredningssekreterare i Statens servicecenters utredning om en statlig molntjänst
- Projektledare för Kammarkollegiets förstudie Webbaserat kontorsstöd
- Regeringsuppdrag att följa ENISA:s arbete med säkerhetscertifiering av molntjänster (Cybersäkerhetsakten)
- Regeringsuppdrag att bevaka GAIA-X
- Aktiv i eSam

Molntjänster i offentlig sektor – En tillbakablick

- Till en början fanns en positiv inställning hos många
- Men användandet var inte särskilt utbrett
- DI / Salems kommun var ett första litet uppvaknande 2013
- PM:s utredning 2015
- eSam uttalar sig om OSL och outsourcing 2015
- SSC:s utredning 2017
- eSam uttalar sig om OSL och molntjänster 2018
- SIC:s förstudie om webbaserat kontorsstöd 2019
- FK:s vitbok 2019

Försäkringskassans vitbok

- Ger en bra överblick
- Vitboken i kortform:
 1. Molntjänster innebär stora fördelar
 2. För att tjänsterna ska kunna användas ska de vara lagliga och lämpliga
 3. Om myndigheten inte kan styra över hur uppgifterna behandlas är tjänsterna varken lagliga eller lämpliga
 4. Leverantörerna behöver utveckla sitt tjänsteutbud för att möta myndigheters krav
 5. Offentlig sektor och EU bör stå enade

Digital suveränitet

- Nationell suveränitet innebär kontroll över nationens territorium, nationell kontroll över de politiska beslutsprocesserna i landet samt säkrande av nationens försörjning med förnödenheter
- Tyska staten har förklarat digital suveränitet:
- En stats eller organisations digitala suveränitet inkluderar fullständig kontroll över lagrade och bearbetade data, liksom oberoende beslut om vem som får tillgång till data. Den inkluderar också förmågan att självständigt utveckla tekniska komponenter och system samt att förändra, kontrollera och genom andra funktioner komplettera dessa komponenter och system

Schrems II

- Privacy Shield var ett ogiltigt beslut av EU-kommissionen och därför upphörde med omedelbar verkan
- Standardavtalsklausulerna (SCC) är fortsatt ett giltigt avtal att använda
 - Men den personuppgiftsansvarige (PUA) måste göra en analys av mottagarlandets lagstiftning innan personuppgifter förs över. I fallet USA måste varje PUA göra en egen bedömning om t.ex. FISA 702, EO 12333 och CLOUD Act är ett hinder för att använda en amerikansk leverantör. Först därefter kan ett avtal baserat på SCC tecknas
- Att data fysiskt lagras inom EU gör ingen skillnad för vare sig USA eller Kina eftersom deras lagstiftning för underrättelseinhämtning (t.ex. FISA 702) och brottsutredningar (t.ex. CLOUD Act) är extraterritoriell
- Förutom fysisk lagring måste även loggar, metadata, support, dumpar, felsökning m.m. tas med i bedömningen

Är molntjänster lagliga?

- Laglighet är inte knuten till teknik
- Om en främmande makt kan få tillgång till sekretessreglerad information genom ett förfarande som inte inkluderar att den svenska myndigheten fattar beslut om utlämnande bryter användning av tjänsten mot offentlighets- och sekretesslagen
- Om personuppgifter överförs till tredje land och tredje lands myndigheter kan ta del av personuppgifterna bryter användning av tjänsten mot GDPR

Är molntjänster lämpliga?

- Tekniken i sig behöver inte vara olämplig
- Det är dock viktigt att Sverige ställer sig frågan om lämpligheten att tillgängliggöra en stor del av Sveriges information till ett fåtal kommersiella aktörer och främmande makt
- Det är också viktigt att Sverige ställer sig frågan om det är lämpligt att överlåta beslut om laglighet till främmande makt
- Vad händer med svenska samhället när (inte om!) en stor populär molntjänst försvinner?

Sannolikhet

- Sannolikheten är bara relevant om andra rekvisit uppfyllts
- Har kund möjlighet att få insikt i faktisk tillämpning?
- Tidigare erfarenheter visar att utländska myndigheter har tillskansat sig data
- Att andra länder säger att de inte utnyttjar sina lagliga möjligheter är inte relevant
- Europeiska dataskyddsstyrelsen anger i sin vägledning att en personuppgiftsansvarig inte kan göra sannolikhetsbedömning

Marknaden

- Gradvis har många leverantörer och branscher förändrat sitt sätt att leverera
- Klassiska on-prem programvaror försvinner eller görs mindre attraktiva till förmån för molntjänster
- Egen drift ersätts med molntjänster
- Globalt står fem leverantörer för runt 80 % av marknaden
- Enorm lobby-verksamhet från primärt amerikanska leverantörer
- Det finns en ny rörelse på marknaden där SaaS-leverantörer byter IaaS-leverantör från amerikansk till europeisk

Var står vi idag?

- Det finns många som inte tycker om slutsatserna i rapporterna från FK, SIC och eSam – Men mycket lite substantiell kritik
- Molntjänster är mycket utbredd inom offentlig sektor
- Många har stoppat huvudet i sanden
- Statlig utredning om it-drift pågår – Delbetänkande publicerat

Slutsatser

- Offentlig sektor står inför en enorm utmaning
- Myndigheter behöver analysera kostnader, säkerhet, totalförsvaret, kompetens, tillgänglighet, lagstiftning m.m. m.m.
- Det är idag svårt att göra rätt
- Marknaden behöver därför ta fram bättre erbjudanden